

Meer zicht op de impact van de pilot van het Samenwerkingsverband Kansengelijkheid & Burgerschapsonderwijs

Rapport

Februari 2023

avance- | Part of
Grant Thornton

Inhoudsopgave

Evaluatieonderzoek pilot het SKB

1. Inleiding
2. Eerste inzichten uit de evaluatie
3. Eerste inzichten in de werkzame elementen
4. Voorzichtige conclusies

Evaluatieonderzoek pilot het SKB

Inleiding

Het Samenwerkingsverband Kansengelijkheid en Burgerschapsonderwijs (SKB) is een samenwerkingsverband van vijf maatschappelijke organisaties – JINC, Stichting Jong Ondernemen, Stichting Move, Stichting Nederlandse Debat Instituut en Stichting Petje af – gericht op het vergroten van kansengelijkheid en het geven van aanvullend burgerschapsonderwijs. Een van de doelen van het samenwerkingsverband is om de projecten van de afzonderlijke partners van het SKB meer en beter op elkaar aan te laten sluiten. Dit jaar is het SKB gestart met een pilot op vier scholen.

Een onderzoek: wat en waarom?

De pilot was gebaseerd op een aantal aannames en daarom is voorliggend evaluatieonderzoek onderdeel van de pilot. Het SKB wil met het evaluatieonderzoek de maatschappelijke toegevoegde waarde van het geïntegreerde aanbod versus de losse projecten op scholen zichtbaarder maken. Enerzijds om de relevantie en maatschappelijke impact voor het onderwijs beter te kunnen laten zien aan alle betrokkenen, anderzijds om te leren wat werkzame elementen zijn van de aanpak om deze in de toekomst effectiever in te kunnen zetten op andere scholen.

De volgende onderzoeksvragen staan hierbij centraal:

- Wat is de ervaren toegevoegde waarde van het geïntegreerde aanbod versus de losse projecten op de pilot scholen?
- Wat zijn de werkzame elementen in de aanpak van het SKB?

Het evaluatieonderzoek heeft twee doelen:

- **Communiceren.** Het SKB wil kunnen onderbouwen wat ze bereiken en wat een samenwerking met het SKB scholen kan opleveren.

- **Leren.** Het SKB wil ook leren van het evaluatieonderzoek. Zij wil beter begrijpen hoe de verandering tot stand komt om de aanpak door te ontwikkelen en nog meer impact te maken.

Een onderzoek: hoe?

Avance Impact heeft de meetinstrumenten in samenspraak met het SKB ontwikkeld. Het SKB heeft vervolgens zeven onderwijscoördinator/directeuren geïnterviewd op drie pilotscholen en één geïnteresseerde school. Daarnaast is een korte survey uitgestuurd naar docenten. Samen met Avance Impact heeft het SKB de data geanalyseerd en deze geduid. In deze beknopte rapportage presenteren we de belangrijkste resultaten.

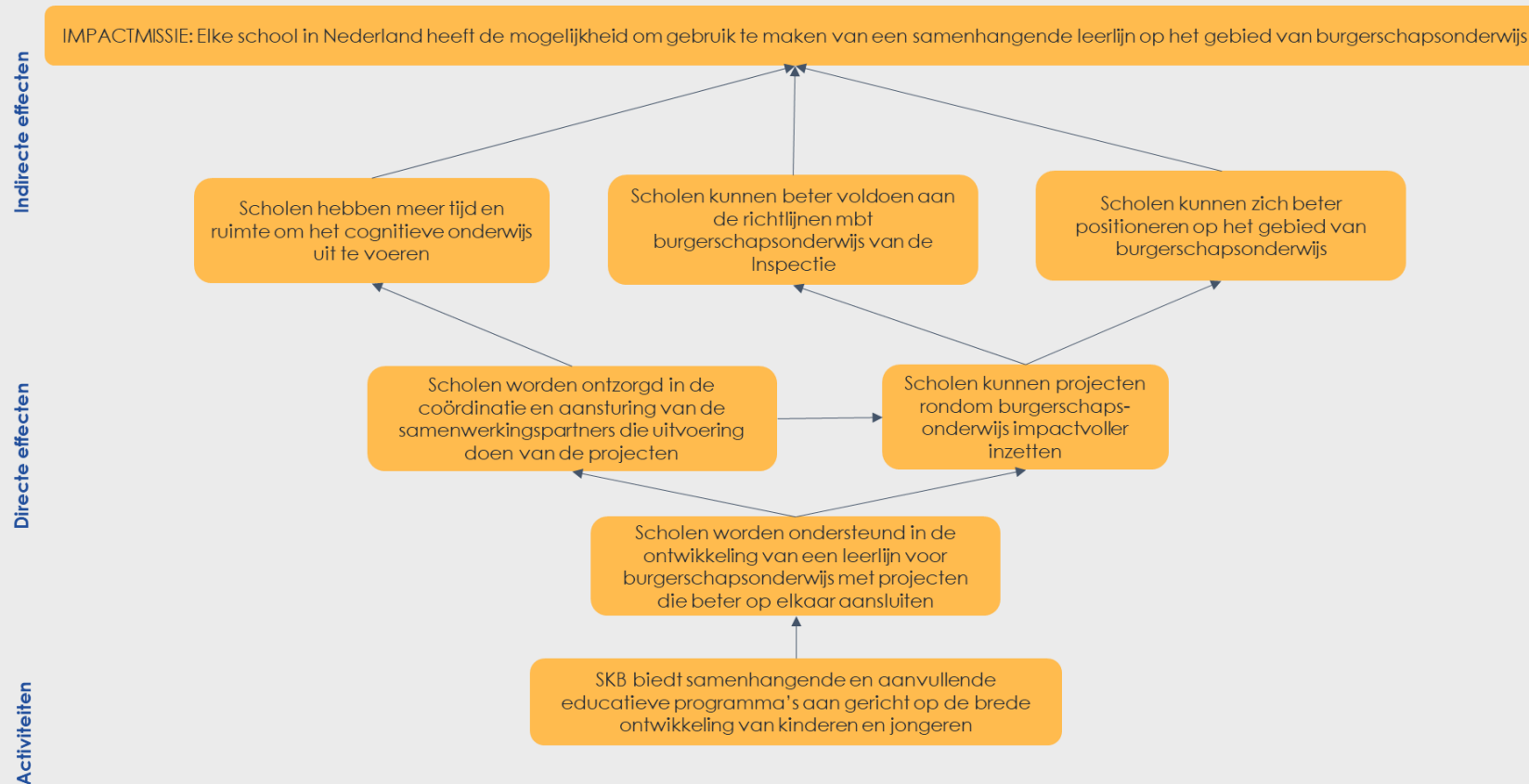
Leeswijzer

Het is belangrijk om de resultaten in het juiste licht te lezen. Dit onderzoek is een voorzichtige verkenning van de successen en verbeterpunten van het SKB. Dit rapport is gebaseerd op een beperkt aantal interviews en beperkte surveydata. Het gaat dus om eerste inzichten van de impact van het geïntegreerde aanbod. Naarmate meer scholen deel zullen nemen, zal de impact beter onderbouwd kunnen worden.

De verandertheorie van de pilot

We startten het traject met de ontwikkeling van een verandertheorie van de pilot. Een verandertheorie werkt als een soort routekaart, waarmee je ontwerpt hoe je van activiteiten tot beoogde impact komt. Deze tool kun je niet alleen gebruiken om de strategie van het SKB verder aan te scherpen en keuzes te maken, maar de verandertheorie is ook een noodzakelijke basis voor impactmeten.

Hieronder vind je de verandertheorie zoals we deze voor het onderzoek hebben ontwikkeld. Dit onderzoek is exploratief ingestoken met een focus op de directe impact van de pilot. Later in het rapport komen we hierop terug en geven we aan in hoeverre de effecten onderbouwd lijken.

Eerste inzichten uit de evaluatie

In dit hoofdstuk zoomen we in op de ervaringen van directeuren en onderwijscoördinatoren op drie pilot scholen en afgenomen enquêtes bij docenten. Het SKB had als doel om een meer geïntegreerde aanpak aan te bieden aan scholen. We hebben gekeken naar wat de ervaren toegevoegde waarde van het SKB op dit moment is.

De belangrijkste resultaten

De pilotscholen ervaren samenwerken met het SKB positief. Het wordt als waardevol gezien dat problemen tijdens de uitvoering door de casemanager van het SKB teruggekoppeld en geagendeerd wordt bij de partners van het SKB. Deze manier van werken zorgt ervoor dat scholen ontzorgd worden doordat de coördinatie en het uitvoeren van burgerschapsonderwijs voor ze wordt opgepakt. Deelname biedt structuur en consistentie. Wel, lijkt er verschil te zijn tussen scholen die een coördinator hebben die voldoende tijd heeft om te coördineren versus scholen waarbij de coördinator dit eigenlijk in zijn of haar vrije tijd moet doen. In het laatste geval hebben scholen nog meer behoefte aan ondersteuning vanuit het SKB.

Uit de gesprekken blijkt dat het aanbod niet als een echt geïntegreerde manier van werken wordt ervaren. Uiteindelijk hebben scholen, met name docenten, in de uitvoering toch met de verschillende partners te maken.

Uit de interviews blijkt daarnaast dat de samenwerking met het SKB ervoor zorgt dat burgerschapsonderwijs nog meer geagendeerd wordt. De pilotscholen denken niet alleen meer over burgerschapsonderwijs na, maar weten beter hoe ze dit moeten invullen en komen in actie. Scholen gaan van onbewust (gedeeltelijk) bekwaam naar bewust (meer) bekwaam. De pilot zorgt ervoor dat de scholen zich bewuster zijn van wat bij hen past op het gebied van burgerschapsonderwijs. Deze inzichten helpen hen ook om beter (extern) te communiceren over burgerschapsonderwijs. Zo wordt er bijvoorbeeld naar ouders toe gecommuniceerd dat de school met burgerschap aan de slag is gegaan en is het ook in de schoolgids opgenomen. De impact van het SKB lijkt daarmee verder te gaan dan enkel het ontzorgen. Scholen worden ook bekwaamer door de samenwerking met het SKB.

Op basis van de interviews zien we een aantal belangrijke **verschillen** tussen de antwoorden van directeuren, coördinatoren en docenten op het gebied van toegevoegde waarde, namelijk:

- **De directie** vindt de coördinatie en uitvoering goed.
- **Coördinatoren** vinden daarentegen, dat de uitvoering soms beter moet en er is behoefte aan het bespreken van verwachtingen.
- **Docenten** merken nog weinig van het geïntegreerde aanbod van het SKB. Zij hebben met de losse partners en niet het SKB te maken.

Er is dus ook een kritische noot over de aanpak van het SKB en de mogelijke impact die het SKB daarmee kan bereiken. Mooie inzichten die het SKB kan gebruiken om de aanpak te verbeteren.

“De partners van het SKB draaien allemaal hun programmatje en gaan weer. Per project zou het waardevol zijn om het breder te trekken. Meer body geven aan de projecten zou het impactvoller maken. Elke uitvoerder moet zich bewust zijn van dat er nog veel meer gebeurt op school en handvatten bieden om daarbij aan te sluiten.” – Onderwijscoördinator

“Wordt als luxe ervaren dat het SKB echt werk uit handen neemt. Dat scheelt echt enorm!” – Onderwijscoördinator

Eerste inzichten in de werkzame elementen

De resultaten bij de pilotscholen geven inzichten in dat samenwerken met het SKB wel degelijk van toegevoegde waarde is. In dit hoofdstuk zoomen we in op de werkzame elementen in de aanpak van het SKB.

Uit de gesprekken met de schoolcoördinatoren en directeuren komt een duidelijk werkzame element naar voren. Met name het **persoonlijk contact** en het **meedenken op maat** vanuit het SKB zorgt ervoor dat scholen ontzorgd worden. Zowel de directie als de onderwijscoördinatoren vinden het fijn dat de casemanager een vast aanspreekpunt is en de verantwoordelijkheid voor het coördineren bij hem ligt.

Het faciliteren van burgerschapsonderwijs werkt het beste wanneer de coördinatie niet alleen extern (vanuit het SKB) maar ook binnen de school wordt gecoördineerd. Het is daarbij van belang dat de school voldoende capaciteit heeft om deze coördinerende rol in te vullen en met het SKB samen te werken.

Voorzichtige conclusies

In dit hoofdstuk trekken we voorzichtige conclusies over de toegevoegde waarde van de geïntegreerde aanpak van het SKB en de werkzame elementen. Hiervoor gebruiken we de verandertheorie. Op basis van de gesprekken en de survey responses kunnen we de effecten zoals geformuleerd in de verandertheorie in beperkte mate onderbouwen.

Uit de interviews blijkt dat het SKB door het aanbieden van burgerschapsonderwijs scholen ondersteuning biedt in de ontwikkeling van een leerlijn voor burgerschapsonderwijs en dit als positief wordt ervaren. Dit komt met name door het persoonlijk contact (één op één) en het maatwerk dat het SKB levert. Dit heeft als direct effect dat scholen worden ontzorgd in de coördinatie, aansturing van partners en uitvoering van de burgerschapslessen. Daarnaast worden de deelnemende scholen bewust van wat burgerschapsonderwijs voor hen betekent en hoe zij hier het beste invulling aan kunnen geven. Dit zal er waarschijnlijk voor zorgen dat scholen meer tijd en ruimte ervaren en zich beter kunnen positioneren op het gebied van burgerschapsonderwijs.

We hebben de verandertheorie op basis van dit pilot-onderzoek al gedeeltelijk kunnen onderbouwen, maar ook kunnen aanvullen. Er is een direct effect "Scholen zijn zich bewust van wat burgerschapsonderwijs voor hen betekent en gaan er meer mee aan de slag in de praktijk" en een aanname "het SKB heeft persoonlijk contact met school (één op één intensief contact op maat)" aan toegevoegd.

Op de volgende pagina presenteren we de nieuwe verandertheorie.

IMPACTMISSIE: Elke school in Nederland heeft de mogelijkheid om gebruik te maken van een samenhangende leerlijn op het gebied van burgerschapsonderwijs

Indirecte effecten

Directe effecten

Activiteiten

Scholen hebben meer tijd en ruimte om het cognitieve onderwijs uit te voeren

Scholen kunnen beter voldoen aan de richtlijnen mbt burgerschapsonderwijs van de Inspectie

Scholen kunnen zich beter positioneren op het gebied van burgerschapsonderwijs

Scholen worden ontzorgd in de coördinatie en aansturing van de samenwerkingspartners die uitvoering doen van de projecten

Scholen kunnen projecten rondom burgerschapsonderwijs impactvoller inzetten

Scholen zijn zich bewust van wat burgerschapsonderwijs voor hen betekent en gaan er meer mee aan de slag in de praktijk

Aanname: het SKB heeft persoonlijk contact met school (één op één intensief contact op maat)

Scholen worden ondersteund in de ontwikkeling van een leerlijn voor burgerschapsonderwijs met projecten die beter op elkaar aansluiten

Het SKB biedt samenhangende en aanvullende educatieve programma's aan gericht op de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren

Effect is **onderbouwd**

Effect is **deels onderbouwd**

Effect is **onvoldoende onderbouwd**

avance-

van goede intenties naar sturen op impact